

OLDŘICH STARÝ

Několik slov k účinku Sympozia a jeho referátů

*Národní divadlo s mostem 1. máje
(snímek J. Janatková)*

Symposium Praha 1860—1960, první mezinárodní porada o ochraně moderní architektury, je radostným faktem, za nějž jsme povinni pořadatelům vřelým díkem. My všichni, kteří jsme věnovali celý život rozvoji, uplatnění a zdokonalování naší moderní architektury, vidíme v tom zabezpečení velikého díla a uznání tvorby našich domácích i zahraničních přátel, z nichž mnozí dnes již nežijí. Podrobné a promyšlené referáty a bohatá dokumentace přinesou jistě ovoce při další práci. Naší povinností je sledování vývoje naší národní architektury. Je zvláštním důkazem právě pro naši architekturu, že neorenesanci, kterou jsme zde vlastně začínali, nám dalo Národní divadlo, které se stalo smyslem a symbolem současného umění, takže celé oné umělecké bojovné generaci všech oborů se říká „generace Národního divadla“, příklad všude jinde nevídaný. Znázornění rene-

sance a ovlivnění lidovou architekturou můžeme sledovat v díle Antonína Wiehla a Jana Kouly a ve svérázné podobě i v díle Dušana Jurkoviče. Neorenesanci vděčíme za velkorysost naší Prahy, za určitou modernizaci velkoměsta s hlavními třídami a budovami, hlavně ovšem s budovami peněžních ústavů, jako vděčíme už i předchozímu pozdnímu klasicismu třeba za nábreží s nejkrásnější vyhlídkou na Prahu. Slyšeli jsme řadu úvah od doc. Benešové, dr. Líbala a dr. Pocheho o Barvitiiovi a dalších, o přechodu B. Ohmanna k secesi. Tento přechod byl pro nás velmi důležitý, poněvadž se dotýkal našich studentů, našich prvních moderních architektů, studujících ve Vídni. O významu Vídně přednášela prof. Wagnerová, která se zabývala přechodem slavného Otty Wagnera k secesi. Wagnerovi bylo více než 50 let, když vytvořil své nové pojetí urbanismu a dopravních staveb (vídeňská

podzemní dráha atd.). Prof. Wagnerová vzpomněla i Josefa Hoffmanna a celé školy tzv. vídeňské secese, jejího pavilónu a jejího společenstva, jež daly vlastně název celému slohu. Slyšeli jsme i další rozbor tohoto období přechodu i některé další důležité otázky, např. otázky rekonstrukce, jež podala ing. arch. Jarmila Líbalová, která uváděla příklady některých unikátních budov, jichž rekonstrukce byla na dnešní dobu neobvykle obtížná, neboť se jednalo o nahrazení mnohých uměleckých detailů.

Podobně sledování obytné výstavby u nás i jinde se už netýká pouze fasád nebo umělecké stránky, ale sleduje i nejhlubší sociální stránky bydlení. Mohl bych poukázat ještě na mnoho dalších zajímavých referátů Symposia a v nich uváděných příkladů, které jsme slyšeli od našich zahraničních hostů. Vzpomeneme třeba na švýcarské hrady, o nichž přednášel Hermann von Fischer, nebo na referát Mihaly Kubinszského o cestě k moderní architektuře v Maďarsku. Důležité byly stati o rozvoji našich zahrad a vůbec ochrany přírody, kterou vlastně také začal klasicismus, a kde referent velice správně upozornil na dílo Františka Thomayera, vlastně prvního zahradního architekta novorenesance, jehož vzor velmi dlouho působil.

Ke všem otázkám by se zase dalo mnoho říci, ale není na to čas. Chci vzpomenout ještě na jednotlivé umělecké projevy, jako je známá osobnost Gaudiho, která zde byla v určitém smyslu podána, nebo cesty k moderní architektuře v různých zemích; čeho bych si zvláště vážil, je to, že tu byla předvedena i současná výstavba jednotlivých měst a okruhů v cizině, která byla podložena četnou dokumentací a dotýkala se např. dopravních staveb, jejichž významu ve vývoji dosud

nebylo dbáno. Chtěl jsem také upozornit, že okružní sady v Praze a venkovských městech, které vlastně nahrazují bývalé hradby, jsou nejen kulturně a funkčně začleněny, ale jsou ozdobou mnohých našich měst, a proto je nutno si jich vážit a je šetřit. Pro svou vlastní osobu bych proto měl k vám, kteří rozhodujete, prosbu, abyste udrželi určité soubory — skupiny, které — i když jednotlivá díla nemají vysokou cenu — mají vcelku velkou urbanistickou hodnotu. To je důležité uvážit při hodnocení secesních děl.

Já jsem pamětník oněch časů, pracoval jsem sám v té době v kanceláři a zažil jsem, že stavitelé a kanceláře měli samé sborníky a časopisy, jichž používali jako předloh, takže všechno není tak původní, ale přesto musíme uvážit hodnotu dochovaných celků. Jsou zde díla umělců jako byl Kotěra, Plečnik, Ohmann a další, kterých si musíme velmi vážit.

Rád bych pak připojil ještě jeden svůj názor; vím, že vy, kteří jste tady, za žádné ničení nemůžete, ale chtěl bych říci po četných zkušenostech, že díla musíme opravdu chránit, a když je dílo porušeno, nesmíme je zohavit. Máme tady příklad architekta, který dlouho není mrtev a naši architekturu skutečně proslavil, Oldřicha Tyla, který v době, kdy podobný názor nebyl formulován ani v Paříži, postavil v Praze nejvelkolepější moderní budovu — Veletržní palác. Tylova budova YWCA v Žitné ulici byla při opravě, jak bylo názorně vidět i na výstavě „Praha 1860—1960“, úžasným způsobem znehodnocena. Když podnikáme veliká díla, nemůžeme si od nich odmyslit celé prostředí. Stavba nemá trvat léta a z okolí staveniště se nemá udělat tak nepěkné místo jako před hlavním nádražím, nebo na zbořeništi, kde byla dětská nemocnice, kde je dnes, jak bych to řekl, velká ne-

čistota. A to myslím by nemělo být. Vy za to nemůžete, ale je důležité, abyste svůj vliv prosadili.

Tak takovéto prosby bych k Vám měl, a tu největší, abyste se brzy sešli, abyste spojovali své síly, abyste požádali o spolupráci ty, kteří tu často bývali a kteří byli našimi přáteli a podporovateli, třeba Francouze, kteří sem jezdili jednu dobu po

roce 1945 každý týden a jejichž návštěvy zakončil Perret, kteří tu měli přednášky a udělali zde krásnou výstavu; podobně Holandany, Belgičany, kteří pomáhali naší architektuře, když tam byla světová výstava atd. Bude to čím dál tím krásnější, a je to moc hezké, že všichni tak obětavě pracujete.

Tak nevím, jestli na shledanou...